

WERELD BURGER

wereldnieuws
in zakformaat

bpost

PB-PP | B-53
BELGIE(N)-BELGIQUE

JAARVERSLAG 2017

Wereldburger is een driemaandelijkse uitgave van Wereldsolidariteit

Wereldsolidariteit vzw - Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel

20ste jaargang • juli - augustus - september 2018 • Afgiftekantoor Kortrijk 1 • afdeling 2 • erkenning P309504

wereld
solidariteit

in deze krant

Woord vooraf	3
In cijfers	4
Afrika: DR Congo	7
Latijns-Amerika: Bolivia en Haïti	10
Azië: Indonesië	15
Politiek werk	18
België	21

De Wereldburger wordt gesubsidieerd door DGD, gedrukt op chloorvrij papier in het meest economische formaat en verzonden op de goedkoopste manier.

Contactgegevens van onze medewerkers in jouw regio: www.wereldsolidariteit.be/regionaal

U ontvangt deze wereldburgerkrant omdat u een gift aan ons overmaakte of interesse toonde in onze organisatie. Wij gebruiken uw gegevens uitsluitend om u te informeren over onze cijfers en activiteiten. U kunt uw gegevens op ieder gewenst moment bij ons opvragen, wijzigen of schrappen. In geen geval geven wij uw gegevens door aan derden. Bij vragen kunt u contact opnemen met Katrien Liebaut (katrien.liebaut@wsm.be)

Wereldsolidariteit is het resultaat van de kracht van mensen samen in Noord en Zuid.

Wereldburger wordt uitgegeven door:
Wereldsolidariteit vzw
Haachtsteenweg 579
1030 Brussel
wereldsolidariteit@wsm.be
www.wereldsolidariteit.be

Redactie:
Andre Kiekens, Katrien Liebaut, Wamu Oyatambwe, Nancy Govaerts, Santiago Fischer, Jeroen Roskams, Gijs Justaert, Annemie Janssens, Jaklien Broeck

Eindredactie:
Katrien Liebaut
en Nancy Govaerts

Vragen?
Bel ons 02.246.36.79

Lay-out en druk
Gevaert Graphics

Foto's
Wereldsolidariteit,
tenzij anders vermeld

Verantwoordelijke uitgever
Andre Kiekens
Haachtsteenweg 579
1030 Brussel

Wereldsolidariteit dankzij jouw steun op nummer: BE41 8900 1404 3510 - BIC VDSPBE91

Wereldsolidariteit in Noord en Zuid is mogelijk dankzij de steun van:

Je kan wachten tot de storm overwaait ... of je kan leren dansen in de regen.

2017 was voor Wereldsolidariteit een erg **belangrijk, moeilijk, maar goed** jaar.

Belangrijk, omdat het de start was van een **nieuw en ambitieus** programma dat loopt tot einde 2021.

Nieuw, omdat er voor het eerst werd gewerkt aan een gezamenlijk programma met alle krachten van de christelijke arbeidersbeweging.

Ambitieuw, omdat we in 20 landen samenwerkingen opzetten tussen 82 organisaties! In de wereldburgerkranten van dit jaar kon je lezen welke sterke resultaten dit geeft.

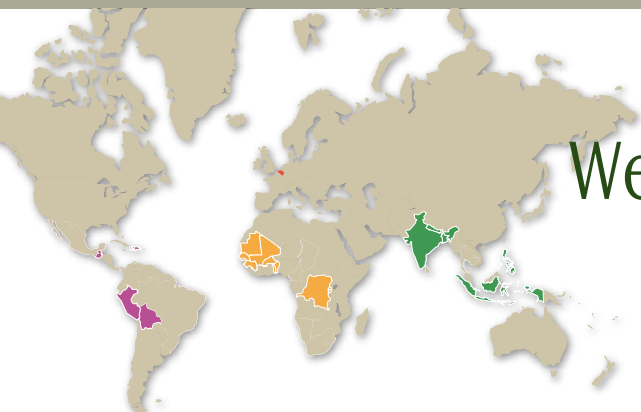
Het leven werd ons **moeilijk** gemaakt door een overheid die de uitvoering van ons programma onder druk zette. Op de formele toezegging van budgetten moesten we wachten tot maart. Het goedgekeurde programma werd ook meteen gehypothekeerd door onzekerheid en besparingen die echt vermeden hadden kunnen worden. Dit zorgde in de ganse sector voor complexe situaties.

Uw solidaire steun zorgde ervoor dat Wereldsolidariteit deze moeilijke context te boven kon komen en dat we ons mooie programma nagenoeg intact konden uitvoeren. Tegenover de onzekerheid van de overheid, staat de zekerheid en trouw van ons netwerk aan sympathisanten. Wij en onze partners zijn u daar zeer dankbaar voor.

De solidariteit van onze schenkers en de inzet van onze partners maakten van 2017 dan toch opnieuw een succesvol jaar.

Andre Kiekens

Wereldsolidariteit in 2017

Wereldsolidariteit steunt 82 partners in 20 landen

Afrika (66 % van de middelen) 10 landen, 43 partners	Centraal-Afrika (32 %, 3 landen, 18 partners) Burundi, DR Congo, Rwanda West-Afrika (34 %, 7 landen, 25 partners) Benin, Burkina Faso, Guinee, Mali, Mauritanië, Senegal, Togo
Latijns-Amerika (18 % van de middelen) 5 landen, 22 partners	Bolivië, Dominicaanse Republiek, Guatemala, Haïti, Peru
Azië (15 % van de middelen) 5 landen, 16 partners	Bangladesh, Filippijnen, India, Indonesië, Nepal
Internationaal: 1% van de middelen, 1 partner	

DE INKOMSTEN of waar de middelen vandaan komen...

Overheidssubsidies: 5.774.449 euro

Voor al onze subsidies keurde de federale overheid vooraf een zorgvuldig uitgestippeld meerjarenplan goed. In zo'n plan staan al onze activiteiten en te behalen resultaten duidelijk omschreven. Jaarlijks verantwoorden wij iedere euro die we ontvangen bij de overheid. 2017 was jaar één van ons nieuwe meerjarenprogramma, dat loopt tot 2021.

Onze overheidsmiddelen in detail

- Federale overheidssubsidies: 5.468.966 euro
- Subsidies van regionale overheden (gemeentes, steden, provincies, gewesten en tewerkstellingssubsidies): 305.483 euro

Andere inkomsten: 3.362.680 euro

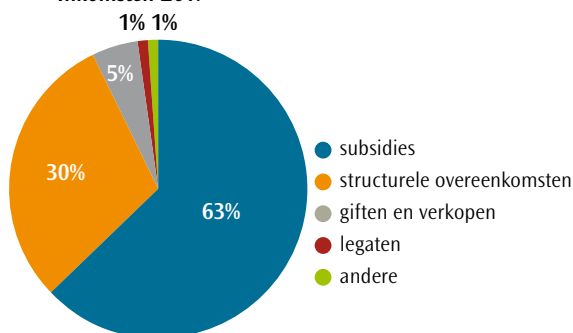
Tegenover de overheidsmiddelen moet onze

organisatie een percentage aan eigen inkomsten kunnen garanderen. Een aantal van onze projecten voeren we daarnaast uit met eigen middelen. Naast subsidies trachten wij daarom zo veel mogelijk middelen te verzamelen uit andere inkomstenbronnen. Zo blijven we gezond en onafhankelijk. Onze jaarlijkse uitdaging: we verzamelen minstens 35% van onze totale inkomsten aan eigen middelen. Met 37% aan eigen middelen haalden we dit doel opnieuw in 2017.

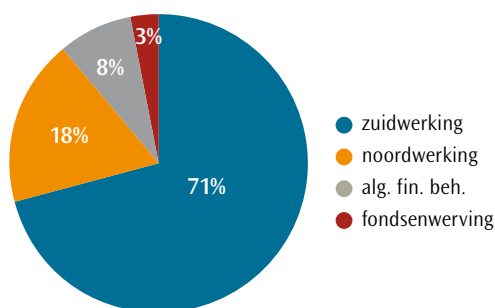
Onze eigen middelen in detail

- Inkomsten uit giften en verkoop: 447.278 euro
Bedankt voor uw trouwe steun. Samen met 2.564 particulieren en 521 organisaties schonk u 447.278 euro. **Het is zo fijn op u te mogen rekenen.**
- Meerjaren- overeenkomsten: 2.722.557 euro
We kunnen ook rekenen op middelen uit meerjaren-overeenkomsten met 38 partners binnen en buiten de christelijke arbeidersbeweging.

Inkomsten 2017

Uitgaven 2017

Inkomsten 2017		Uitgaven 2017	
Subsidies	€ 5.774.449	Zuidwerking	€ 6.315.333
Structurele overeenkomsten	€ 2.722.557	Noordwerking	€ 1.647.296
Giften en verkoop	€ 447.278	Algemeen en financieel beheer	€ 721.271
Legaten	€ 90.264	Fondsenwerving	€ 290.758
Andere	€ 102.581		
Totaal	€ 9.137.129	Totaal	€ 8.974.658

Op wereldsolidariteit.be vindt u een uitgebreider overzicht van onze activiteiten, de balans en de resultatenrekening.

Wereldsolidariteit ontving middelen uit overeenkomsten met:

- ACV, CM, Femma, kwb, KAJ, beweging.net, MOC, BRS en vdk bank: goed voor 1.370.339 euro
- Fondsen- en vakbondscentrales, regionale ziekenfondsen, regionale deelorganisaties: 1.144.041 euro
- 11.11.11, Vlaamse Koepel van Noord-Zuid-organisaties: 208.177 euro

Een overzicht van al onze structurele partners vindt u op [wereldsolidariteit.be/over ons/met de steun van](http://wereldsolidariteit.be/over-ons/met-de-steun-van). **Bedankt, op u kunnen wij bouwen.**

- Legaten: 90.264 euro: Ons oprecht respect gaat uit naar al de mensen die het overwegen onze organisatie via hun testament te begunstigen. **Een nobele daad die letterlijk doet leven.**

DE UITGAVEN of hoe we onze doelstellingen realiseren...

Investerings in onze partnerlanden: 6.315.333 euro

Met dit bedrag, goed voor 71% van het totaal, zetten wij samen met 82 sociale organisaties zoals vakbonden, mutualiteiten, vrouwen- en jongerengroepen in 20 landen hun moedige strijd tegen armoede en ongelijkheid verder.

Samen achter de visie van Wereldsolidariteit: 1.647.296 euro

Waardig werk en sociale bescherming zijn de sleutels om armoede op een duurzame manier te beëindigen. Dat is onze visie en daarvan willen wij zo veel mogelijk mensen overtuigen, zowel in **België als bij een aantal internationale instellingen**. We doen dat via sensibilisering en politiek werk. 2017 was het eerste jaar van onze #cleankleren-campagne. We voerden die samen

Spreekende cijfers

Wereldsolidariteit is lid van de VEF, de Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving.

De Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving waarborgt de morele kwaliteit van fondsenwerving en de doorzichtigheid van de rekeningen van haar leden. Ze controleert of een organisatie haar middelen verwerft op een ethisch verantwoorde manier. Jaarlijks voert de VEF een controle uit op de cijfers van haar leden. Ook in 2017 haalden wij een uitstekend resultaat bij de VEF-controle. Wij springen omzichtig om met uw geld en besteden uw gift goed, dat willen wij u met ons VEF-lidmaatschap aantonen.

met ACV, ACV Sporta, ACV-CSC METEA, ACV Openbare Diensten, ACV Voeding en Diensten, LBC-NVK, kwb, OKRA-SPORT+ en de Schone Kleren Campagne. Ook met OKRA, CM en Pasar werkten we samen rond thema's als 'ouderen wereldwijd', 'sociale bescherming voor iedereen' en 'duurzaam toerisme'.

Kwaliteitsgarantie en transparantie van onze werking: 721.271 euro

Kwaliteit, transparantie en een correcte communicatie vinden wij een belangrijke prioriteit. In 2017 besteedden wij 8% van onze middelen aan het algemeen beheer van onze organisatie. Hieronder valt onder meer de financiële dienst, het personeelsbeleid, een permanente kwaliteitsondersteuning en de algemene coördinatie. Samen garanderen zij de kwaliteit van ons werk.

Verzekeren van de middelen: 290.758 euro

3% van onze middelen besteedden wij aan fondsenwerving. Hiermee werkten we nieuwe acties uit en garandeerden wij een kwalitatieve verslaggeving aan al onze donateurs.

DE RESULTATEN

We noteerden in 2017 een lichte daling van 5% in onze activiteiten in Noord en Zuid. Dat is het gevolg van een geplande afronding van een aantal programma's in Afrika én van een overheidsbesparing. Deze overheidsbesparing noopte ons tot keuzes waardoor we o.a. voor onze Noordwerking een aantal besparingen dienden door te voeren. Daarnaast kozen we voor een verderzetting van de geplande samenwerking met al onze Zuidpartners. Om hun programma's te financieren besloten we een aantal partners met eigen middelen te ondersteunen. Zo konden al onze partners hun activiteiten in 2017 voor het grootste deel realiseren. Het totaal van onze inkomsten zakte in 2017 met 5% ten opzichte van 2016. Onze uitgaven daalden met 8%. Aan de basis daarvan lagen de daling van onze activiteiten door de besparingen en de laattijdige goedkeuring van ons nieuwe meerjarenprogramma 2017-2021. We sloten enerzijds daardoor en anderzijds door onvoorziene recuperaties van personeelskosten, het boekjaar 2017 toch af met een positief resultaat van 162.470 euro.

Katrien Liebaut

En omdat we er trots op zijn, nog even alles op een rijtje:

82 partners
in het Zuiden

20 landen

2.564 individuele
schenkers

521 lokale organisaties

37 medewerkers
in België

4 medewerkers
in het Zuiden

40 steden
en gemeenten

2 provincies

7.890 abonnees
op onze e-zines

5.922 fans
op Facebook

24.545 handtekeningen
voor onze #cleanekleren-petitie

*Hartelijk bedankt.
Samen maken
we een verschil!*

Samen maïs oogsten en verwerken

Sociale en solidaire economie in Katanga: zich verenigen om te (over)leven

In Afrika, waar het gros van de mensen actief is in de informele economie, is de sociale en solidaire economie uitgegroeid tot een belangrijke hefboom om mensen uit de armoede te halen.

Een versnelling hoger

De provincie Katanga in de Democratische Republiek Congo, gekend voor haar rijke ondergrond, kreunt onder een politiek instabiele situatie en een diepe economische crisis. In een context van armoede en ontbering biedt de **christelijke arbeidersbeweging van Congo (MOCC: Mouvement Ouvrier Chrétien du Congo)** de kwetsbare bevolking zicht op een betere toekomst. MOCC is een koepel die verschillende organisaties groepeerd: vakbonden, ziekenfondsen, een vrouwenbeweging, een jongerenbeweging. Het is één van de belangrijkste partners van Wereldsolidariteit in Congo. De organisaties bieden meerdere diensten aan hun leden: beschermen van

arbeidsrechten, vormingen, toegang tot gezondheidszorgen, opstarten en versterken van sociale economie-initiatieven. De beweging telt 70.000 leden, waarvan 42.000 vrouwen.

Sinds 2013 dreef MOCC haar activiteiten en die van haar regionale organisaties in Katanga op, met als doel het verenigen van lokale gemeenschappen in coöperaties. Door de krachten te bundelen zien de aangesloten land- en tuinbouwers hun oogst en inkomen vergroten en worden risico's en tegenslagen gedeeld en samen verholpen.

In 2017 bezocht een delegatie van Wereldsolidariteit enkele lokale initiatieven en verzamelde getuigenissen van aangesloten leden.

Allen samen zijn we erop vooruitgegaan. En mijn persoonlijk inkomen heb ik zien stijgen van 500 dollar naar gemiddeld 1.500 dollar per jaar.

Tuinbouwers zien hun jaarinkomen verdrievoudigen

Mevrouw Madeleine Kajinga, 62 jaar, is gehuwd en moeder van negen. Ze woont in Kangambwa, een dorp in de regio Kambove in Katanga. Ze leerde de vrouwenbeweging **Action Féminine Chrétienne (AFC), partnerorganisatie van MOCC** in 2013 kennen.

“Mevrouw Lydiane van MOCC heeft ons de voorbije jaren begeleid. Zij toonde ons de voordelen van samenwerken aan. Ze leerde ons over coöperatief ondernemen en het in goede banen leiden van onze kleine ondernemingen. Onze groentetuinen brengen nu meer op. We zijn zelfs samen met Lydiane op zoek gegaan naar nieuwe afzetmarkten. **Allen samen zijn we erop vooruitgegaan. En mijn persoonlijk inkomen heb ik zien stijgen van 500 dollar naar gemiddeld 1.500 dollar per jaar.**”

Madeleine kan nu beter voor haar grote gezin zorgen. Niet alleen kan ze hen voeden, naar school sturen en gezond houden, ze kan nu zelfs ook af en toe wat sparen. Meer nog, samen met andere mama's is ze ambassadeur én sterkhoudster van de lokale vrouwenorganisatie van Kangambwa.

Samen voor meer voedselzekerheid

De landbouwcoöperatie die is opgestart in Kipushi, een stad dicht bij Lubumbashi, illustreert de belangrijke rol die MOCC speelt in de regio. De kleine boeren die zich verenigen in deze coöperatie groeperen hun middelen en delen de risico's. Ze dragen zelf financieel bij en MOCC speelt een bemiddelende rol bij de toekenning van kredieten en de aankoop van zaaigoed.

In het begin had **Astrid Tshikomba** haar twijfels om zich aan te sluiten bij de coöperatie. Deze 61-jarige vrouw, moeder van vier kinderen, geloofde niet in de voordelen van samenwerking. Ze had hier slechte ervaringen mee. Beloftes werden niet altijd nagekomen. Zelfs politiek afgevaardigden en ministers stelden de lokale gemeenschappen teleur in het verleden. Ze wilde haar tijd liever niet verliezen door te luisteren naar mooie plannen die een kort leven beschoren waren. Het was haar schoonbroer die haar kon overtuigen naar lokale bijeenkomsten te komen, en uiteindelijk capituleerde Astrid, hoewel ze sceptisch bleef.

En kijk, dankzij de coöperatie waarbij ze aangesloten is en de steun en begeleiding van de MOCC, kreeg ze plantgoed. Eenmaal haar opbrengst groot genoeg is, kan ze haar schuld aflossen bij de coöperatie. En dat heeft zijn vruchten afgeworpen, ook al kenden ze recent tegenslag toen een invasie van slakken de maïsvelden dreigde te vernietigen. De administratie van het dorp liet hen in de steek, maar MOCC financierde de bestrijdingsmiddelen die ze nodig hadden om de oogst te redden.

Astrid Tshikomba (midden) sluit zich aan bij de landbouwcoöperatie

Astrid heeft intussen haar schuld volledig afgelost en ze kan ook een deel van de oogst bewaren.

Terwijl Astrid vroeger niet meer dan 150 kilo maïs kon oogsten, zijn dat er nu 2.000. Dat heeft haar idee over coöperaties wel veranderd. Bovendien hebben de vormingen haar nog meer overtuigd. Ze heeft nu een beter inkomen dat haar toelaat haar jongste zoon naar het secundair onderwijs te sturen, ze heeft voldoende voedsel voor haar familie en kan ook nieuw plantgoed aankopen. Vraag je haar naar haar uitdagingen voor de toekomst, dan denkt ze aan een ruimte om de oogst te stockeren, een school of zelfs een gezondheidscentrum voor het dorp. Ze rekent hiervoor op de assistentie van MOCC. **Vandaag kan Astrid alleen maar bevestigen dat coöperaties een cruciale rol spelen in de ontwikkeling van haar gemeenschap.**

Overleven met respect voor het klimaat

MOCC reikt niet alleen oplossingen aan om mensen uit de armoede te halen, ze ontwikkelt ook activiteiten in het kader van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Samen met hun partnerorganisaties en leden hebben ze al **verschillende terreinen herbeboost met de aanplanting van fruitbomen**: appelsienen, mandarijnen en citroenen. Dit zorgt niet alleen voor een gevarieerde en evenwichtige voeding, de boomgaarden zijn meteen een alternatieve bron van inkomsten voor vrouwen die traditioneel hun brood verdienen met het kappen van hout en het verwerken ervan tot houtskool. **Ook het klimaat wint erbij.** Om deze dynamiek aan te moedigen heeft het ministerie van de Mijnen, Milieu en Duurzame Ontwikkeling van de provincie Haut-Katanga de herbebossingsprojecten mee gefinancierd. De mensen die erbij betrokken zijn benadrukken dat

Aanplanten fruitbomen

ze de financiële steun appreciëren, maar dat het de **voordelen voor hun gezondheid en die van hun kinderen** zijn, die hen vooral motiveren. En daarnaast natuurlijk ook de economische perspectieven. De vrouwen van AFC vinden het belangrijk dat ze hun kinderen kunnen leren om zorg te dragen voor hun omgeving en het milieu. Bovendien kunnen ze niet voldoende benadrukken hoe belangrijk het is om samen te werken.

Dat verdient de steun van velen

De verschillende projecten van MOCC in Katanga en elders in de DR Congo zijn mede gefinancierd met de steun die ACV BIE en ACV Voeding en Diensten onderhandelden bij de fondsen voor bestaanszekerheid van de sector voeding en diensten (alimento) en de sector chemie (co-valent). WSM is ook actief in een aantal landen in West-Afrika om sociale en solidaire economie te bevorderen. **Een sociale economie vormt een belangrijke hefboom om uit de armoede te raken én de duurzame ontwikkelingsdoelen te halen.** We doen dit samen met verschillende sociale bewegingen en met de financiële steun van de overheid en verschillende partnerorganisaties uit België.

Wamu Oyatambwe

Koken met zonne-energie

Met 330 dagen zonneschijn per jaar is het westen van Bolivia één van de zonnigste regio's ter wereld. Eén vierkante meter in Oruro krijgt dagelijks genoeg zonlicht voor een elektrische douche of zestig lampen van 100 watt. “Daar moeten we iets mee doen!”, dachten ze bij onze Boliviaanse partner SENTEC. Voor SENTEC gaan waardig werk en milieubescherming hand in hand: de organisatie leert de bevolking apparaten op zonne-energie bouwen.

Klimaatverandering

Miguel Terán is directeur van SENTEC. “Bolivia kreunt onder de gevolgen van de klimaatverandering: het aantal onverklaarbare droogtes stijgt, onze gletsjers smelten en ijsregens teisteren steeds vaker onze streken. Het valt me op dat er in mijn land zó weinig ondernomen wordt om hernieuwbare energiebronnen te gebruiken. De zon schijnt nochtans gratis!”

Naar school met baby op de rug

“Bij SENTEC leren we jongeren een vak en geven we hen zicht op een betere toekomst, dat doen we al dertig jaar. Sinds drie jaar hebben we ook een opleiding over zonne-energie in ons aanbod. Eerst ontwikkelden we, met behulp van specialisten, een aantal prototypes voor zonneradio's, -fornuizen, -waterzuiveringstoestellen, voedseldrogers en -boilers. Nu leren we onze cursisten hoe deze toestellen te maken. We werken samen met scholen en verenigingen om zo veel mogelijk mensen te bereiken. Jonge vrouwen moedigen

we aan om hun baby's mee te brengen, zo bereiken we een groep mensen die anders uit de boot valt. In drie jaar tijd maakten al duizend landgenoten zich de technieken eigen.”

Installaties meteen in gebruik

“Tijdens de opleiding bouwen we een aantal apparaten. De apparaten die we bouwen blijven erna ter plekke. In de mijnbouwstreek, waar het water vervuild is met zware metalen, installeerden we bijvoorbeeld een aantal waterzuiveringsapparaten. Dat gaf families, maar ook scholen en medische centra opnieuw toegang tot drinkwater. In een school waar geen warm water was, installeerden we een zonneboiler die de douches van warm water voorziet. We bouwden ook voedseldrogers. Gedroogd voedsel bewaart langer en dat is belangrijk voor mensen die geen frigo hebben.”

Voordelen voor mens en natuur

“Echt alle studenten zijn enthousiast. Na hun opleiding zijn ze er zich ten volle van bewust hoe

op de Altiplano in Bolivia

zonne-energie hun leven kan veranderen. Op de vlakten van de Altiplano is het elektriciteitsnetwerk slecht uitgebouwd. De mensen gebruiken duur betaald gas en hakken massaal hout om te koken en te verwarmen. **Zonne-energie laat toe dat bossen zich kunnen herstellen. Families geven minder geld uit aan gas én hoeven geen uren meer te besteden aan het sprokkelen van hout of uitwerpselen.**

Dure materialen

“Helaas zijn de materialen om toestellen op zonne-energie te maken duur. Kwalitatief materiaal is nodig voor een hoge energiestroom. De meeste materialen kan je vinden op de markt van Oruro, maar je moet een beginbedrag kunnen neertellen.” betreurt Miguel Terán.

“We bieden onze opleiding daarom gratis aan, met de steun van WSM-Wereldsolidariteit en het Belgisch fonds voor Bestaanszekerheid van de Petroleumsector.”

“Het probleem is vooral dat de Boliviaanse overheid dit soort initiatieven onvoldoende steunt. Gezinnen krijgen geen steun om een apparaat op zonne-energie thuis te installeren. Daarom neemt **SENTEC** regelmatig deel aan beurzen, evenementen en openbare initiatieven. **Zo willen we onze ideeën aan de man brengen en burgers en beleidsmakers bewustmaken van**

Echt alle studenten zijn enthousiast. Na hun opleiding zijn ze er zich ten volle van bewust hoe zonne-energie hun leven kan veranderen.

---

de enorme voordelen van zonne-energie. We geven jongeren troeven in handen. We moedigen hen aan om op termijn een bedrijfje op te richten en een milieuvriendelijke beroepsactiviteit uit te oefenen.”

SDG 7: ‘zorg voor betaalbare en betrouwbare hernieuwbare energie voor iedereen!’

“De Duurzame Ontwikkelingsagenda van de Verenigde Naties (SDG’s) en de noodzaak om het klimaatakkoord van Parijs te realiseren geven ons project bestaansredenen. Alles wijst erop dat de Boliviaanse toekomst ligt in het ontwikkelen van deze alternatieve energie. Wij willen dat de overheid haar steun bevestigt!”

Dit project van Wereldsolidariteit kwam tot stand met de steun die ACV BIE onderhandelde bij het fonds voor bestaanszekerheid van de petroleumsector.

Santiago Fischer

Samen sterk in Haïti

Zelfs mét een job leven arbeiders in Haïti in armoede. De wettelijke minimumlonen zijn er te laag. De arbeidsomstandigheden in de fabrieken zijn slecht. Werkgevers laten na de verplichte sociale zekerheidsbijdragen te betalen. Het alternatief: een job in een informele economie waar het zo mogelijk nog harder knokken is om te overleven. De partners van Wereldsolidariteit in Haïti bundelen de krachten en klagen de schrijnende situatie aan.

Steeds meer armoede, ook bij de formele jobs

Aan de basis van de structurele armoede in Haïti liggen meerdere problemen, het veel te lage wettelijk minimumloon is er één van. De arbeidswet bepaalt dat een werkdag van acht uren recht geeft op een minimumloon van 350 Haïtiaanse gourdes (= 6,8 euro). Studies wezen echter uit dat een Haïtiaans gezin **minstens het dubbele nodig heeft om te overleven**, kosten voor onderwijs, gezondheid, een overlijden of huishuur niet inbegrepen. En hoewel de prijzen voor basisproducten zoals voedsel, water, huisvesting, brandstof en openbaar vervoer de laatste jaren exponentieel stegen, zijn de wettelijke

minimumlonen al jaren stabiel. Rekent u even met me mee? Voor een flesje water van 25 cl betaalt u in Haïti vandaag 25 gourdes. Een gemiddeld Haïtiaans gezin telt zes personen... Na de aankoop van drinkwater, blijft er van een dagloon niet zo veel over.

Te weinig jobs

De meeste Haïtianen zijn laaggeschoold. Dat is een gevolg van te hoge onderwijskosten. Het aantal jobs voor laaggeschoolden is daarentegen beperkt. **Alle Haïtiaanse fabrieken samen bieden jobs aan zo'n 60.000 arbeiders. Best weinig als je weet dat Haïti een actieve bevolking van zo'n 5 miljoen mensen telt.** Ook hier is het rekensommetje snel

gemaakt: meer dan 80 kandidaten voor iedere openstaande post. Het hoeft niet te verbazen dat weinig hanen zullen kraaien naar een arbeider die niet tevreden is. Kandidaten genoeg.

Vrijhandelszones: voordeel enkel voor buitenlandse bedrijven

In Haïti installeerden zich zo'n 95 buitenlandse bedrijven in negen speciaal afgebakende 'vrijhandelszones'. De overheid trok hen aan met fiscale voordelen -lees: ze betalen geen belasting- én met een garantie op goedkope arbeid. **Binnen de vrijhandelszone wordt de arbeidswetgeving niet zo strikt nageleefd. Bij schendingen knijpt de Haïtiaanse overheid al eens een oogje dicht.** Enkele voorbeelden: wettelijke minimumlonen worden in vrijhandelszones niet automatisch uitbetaald. Dat gebeurt pas nadat de arbeider z'n dagelijks aantal af te werken stuks bereikt. Of met andere woorden: target niet gehaald is loon niet betaald. Ook arbeidstijden hoeven in dat kader niet gerespecteerd te worden. Eerder dan het bijstellen van onrealistische doelen, zal het de arbeider zijn die het label 'lui en traag' opgespeld krijgt...

Van alle arbeiders in de vrijhandelszones is zeventig procent vrouw. Voor hen is het leven extra zwaar: ze staan onder druk om snel na een bevalling terug aan de slag te gaan, ze krijgen minder betaald dan hun mannelijke collega's. Seksueel geweld en intimidatie zijn dagelijkse kost.

Sociale zekerheid?

Nog een recht dat frequent geschonden wordt: **werkgevers die verzuimen aan de plicht om sociale zekerheidsbijdragen te betalen.** Dat heeft soms hallucinante gevolgen. Beeldt u zich een arbeider in die de pensioenleeftijd bereikt na jarenlange arbeid in de fabriek. Op het moment dat hij z'n maandelijkse pensioenuitkering denkt te zullen ontvangen, krijgt hij een éénmalige cheque van 56 euro. Wat bleek? Zijn werkgever 'vergat' de sociale bijdrage te betalen. Brute pech? Een informele job om te overleven is nu zijn enige optie. Ook voor vrouwen die een kindje kregen is de keuze om twee weken na de bevalling terug aan de slag te gaan snel gemaakt als blijkt dat er geen moederschapsuitkering is omdat de werkgever de sociale zekerheidsbijdrage niet betaalde.

Sterk in een netwerk

Om een einde te maken aan deze schrijnende situatie besloten onze Haïtiaanse partners, onder impuls van Wereldsolidariteit, de krachten te bundelen. Drie sociale organisaties: **jongerenorganisatie JOC, gezondheidsorganisatie MOSCTHA en vrouwenorganisatie CPFO, verenigden zich in een netwerk met drie vakbonden, actief in verschillende sectoren (CTH, CTSP en CSH). Sinds 2014 voeren ze samen strijd voor arbeidsrechten en sociale bescherming.** Ze organiseren campagnes voor het grote publiek en lobbyen bij werkgevers en overheden. Samen formuleren ze oplossingen voor de vele

---

Jongerenorganisatie JOC, gezondheidsorganisatie MOSCTHA en vrouwenorganisatie CPFO, verenigden zich in een netwerk met drie vakbonden, actief in verschillende sectoren (CTH, CTSP en CSH). Sinds 2014 voeren ze samen strijd voor arbeidsrechten en sociale bescherming.

---

problemen. Dankzij hun samenwerking bereiken ze meer mensen en beschikken ze over meer kanalen om bijvoorbeeld politici te interpellieren.

Campagnes meer dan nodig

De meeste arbeiders kennen hun arbeidsrechten niet. De campagnes van onze partners zijn er dan ook volop op gericht om mensen zo veel mogelijk te informeren. Het vertrouwen bij de bevolking in de sociale zekerheid is vandaag bijvoorbeeld bijzonder klein. Dat komt door de vele nalatigheden bij werkgevers. **Grootschalige campagnes rond het nut van sociale zekerheid zijn van groot belang.** Alleen zo kunnen arbeiders de werkgever op z'n plichten wijzen.

Politici onder druk!

In 2016 werd na vijftig jaar een hervorming van de nationale arbeidswet aangekondigd. Op zich is dat een goede zaak, ware het niet dat de nieuwe regelgeving vooral werd ontwikkeld door de werkgevers en de overheid. Zij 'vergeten' de werknemers te betrekken in het proces. **Van bij het begin gaf het netwerk van wereldsolidariteit-partners de arbeiders een stem.** Het netwerk lobbyde bij beleidsmakers en pleitte voor een betere regelgeving

rond arbeidsinspectie, ontslag- en schadevergoeding, moederschapsverlof en arbeidstijden, allemaal zaken die in de oude wetgeving onvoldoende aan bod kwamen. Ze beroepen zich daarbij op de conventies en aanbevelingen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

Haiti op het matje bij de IAO

Nog in 2017 vochten onze partners hard voor een correcte regeling rond arbeidstijden. Toen werkgevers en overheid eerder dat jaar eenzijdig beslisten om nachtwerk mogelijk te maken, bleken de voordelen ervan vooral voor de werkgevers weggelegd. Voor de werknemers bleek nachtwerk gewoon een extra plicht. Nachtschifts werden opgelegd, zonder enige premie of extra verloning. Met veilig woonwerkverkeer werd geen rekening gehouden. **Het netwerk van wereldsolidariteit-partners diende daarom in 2017 een klacht in bij de IAO.** Het gevolg: dit jaar moest Haiti voor haar arbeidstijdenregeling verantwoording afleggen bij de normencommissie; het land zal nu richtlijnen en adviezen krijgen om nachtwerk zowel voor werkgevers als werknemers beter te organiseren.

Katrien Liebaut

Bouwen aan sociale zekerheid in Indonesië

Indonesië bouwt sinds 2014 gestaag aan een nieuw systeem van sociale zekerheid voor haar 261 miljoen inwoners. Tegen 2019 moet iedere inwoner aanspraak kunnen maken op uitkeringen in geval van ziekte. Tegen 2029 moet elke werkende Indonesiër aangesloten zijn bij de sociale zekerheid voor arbeidsgerelateerde risico's. Een ambitieus project dat de inspanningen van onze vakbondspartner zeker kan gebruiken.

Ambitieuus project

De sociale zekerheid in Indonesië is grondig hervormd en wordt sinds enkele jaren geregeld door twee nieuwe sociale zekerheidsinstellingen. In januari 2014 ging het "Agentschap Gezondheid" van start, dat de ambitie heeft om tegen 2019 alle Indonesiërs aan te sluiten bij de algemene ziekteverzekering. Het "Agentschap Arbeid" staat in voor de bescherming van het inkomen van Indonesische werknemers en hun familie in geval van pensioering, arbeidsongeval of overlijden. Tegen 2029 zouden alle werkende Indonesiërs in de privé- en de publieke sector tegen deze risico's moeten ingedekt zijn. De wetgeving verplicht werknemers en werkgevers uit de formele sector om bij te dragen aan de financiering van de sociale zekerheid. In totaal zou veertien procent van het maandelijkse loon naar sociale zekerheidsbijdra-

gen moeten gaan. Tien procent wordt betaald door de werkgever, vier procent door de werknemer. Informele werknemers kunnen vrijwillig bijdragen, behalve voor het pensioen, daarvoor zijn hun bijdragen verplicht.

Realiteitstoets

Hoewel de Indonesische sociale zekerheidswetgeving zonder twijfel de meest vooruitstrevende van heel Zuidoost-Azië is, schort er heel wat aan de uitvoering van het beleid.

Om te beginnen is een groot deel van de werkende **bevolking niet op de hoogte van haar recht om aanspraak te maken op uitkeringen.** Bovendien laten heel **wat bedrijven, vooral kleine en middelgrote ondernemingen, het na om sociale bijdragen te betalen** waardoor het personeel bij ziekte bijvoorbeeld geen aanspraak kan maken op

terugbetalingen. In Indonesië werkt naar schatting meer dan 70 procent van de bevolking in de informele economie en velen onder hen kunnen niet of nauwelijks iets afstaan van hun inkomen. Slechts een fractie van hen kan vandaag dan ook effectief een beroep doen op de sociale zekerheid. Er is dus nog heel wat werk aan de winkel om dit ambitieuze project te doen slagen. Onze vakbondspartner K-SBSI steekt graag de handen uit de mouwen.

Focus op pulp en papier

Indonesië is de negende grootste producent van pulp van de wereld (7,93 miljoen ton per jaar) en de zesde grootste van papier (12,98 miljoen ton). De pulp- en papierindustrie is goed voor iets meer dan zes procent van de totale toegevoegde waarde die de productiesector in Indonesië jaarlijks genereert. Ze biedt werk aan 260.000 mensen en creëert daarnaast werk voor 1,1 miljoen Indonesiërs. Hoewel we door de digitalisering steeds minder op papier lezen, blijft de wereldwijde vraag naar papier jaarlijks met twee tot drie procent stijgen. De industrie die helaas een belangrijke oorzaak is van de massale ontbossing van het Indonesische regenwoud, het derde grootste van de planeet, zorgt tegelijkertijd voor werk voor velen. **Onze Indonésische vakbondspartner KSBSI heeft de voorbije vier jaren haar leden in de sector gevormd om sociale zekerheidsrechten voor 22.000 van hun collega's op te eisen.**

Duizenden werknemers gaan erop vooruit

Het project, gelanceerd in 2013 door vier vakbondscentrales van KSBSI¹, is gefinancierd met de steun die ACV BIE² onderhouden heeft binnen het sociaal fonds van de papiersector in België³. Het legde zich toe op de vorming van werknemers en vakbondskaders in negen pulp- en papierfabrieken, verspreid over de Indonesische archipel. Daaronder waren ook een aantal grotere spelers, allen gevestigd op het eiland Sumatra, met samen meer dan 17.700 werknemers.

Bij de vormingssessies kwam nuttige informatie naar boven over de praktische uitvoering van de nieuwe sociale zekerheidswet. Zo bleken heel wat werknemers die werken voor onderaannemers waar geen vakbondsvertegenwoordiging actief is

-
1. Het gaat om de volgende vier vakbondscentrales: HUKATAN (centrale van de bos- en landbouw en plantages), FKUI (centrale van de bouwvakkers en informele werknemers), KIKES (centrale van de chemie en gezondheid), NIKEUBA (centrale van de handel, informatica, financiën en het bankwezen)
  2. ACV Bouw, Industrie en Energie
  3. Fonds voor Bestaanszekerheid voor de papier en kartonbewerking, Paritair Comité 136

of werknemers met korte-termijncontracten, niet aangesloten te zijn bij de sociale zekerheid. In de grotere fabrieken werden vóór de hervorming al privé-ziekteverzekeringen toegekend die een betere kwaliteit en dienstverlening in de ziekenhuizen garandeerden. In één van de fabrieken hebben de werknemers zelfs een eigen ziekenhuis op de productiesite. Daar is het uitdaging om de bestaande verzekering in overeenstemming te brengen met de nieuwe publieke ziekteverzekering zodat de werknemers er op het vlak van gezondheidszorg niet op achteruit gaan.

Impact op andere sectoren

Uiteindelijk heeft het project na vier jaren vele vruchten afgeworpen. Niet alleen zijn **duizenden Indonesische arbeid(st)ers in de pulp- en papiersector nu beter geïnformeerd over hun recht op sociale zekerheid. In vijf grotere fabrieken konden de KSBSI – militanten onderhandelen dat het personeel integraal zou aangesloten worden bij de algemene ziekteverzekering** van het Agentschap Gezondheid zonder in te boeten op bestaande voordelen. Daarnaast werd bedongen dat de werknemers van bepaalde onderaannemers zouden gedekt worden door de sociale zekerheid. Een belangrijk neveneffect van de vorming was ook dat in de betrokken fabrieken heel wat werknemers zich als lid aangesloten hebben bij KSBSI, waardoor de militanten daar een stevige positie in de onderhandelingen hebben verworven. Doorheen het project werd de sociale dialoog met de werkgevers in de pulp- en papiersector en met de sociale zekerheidsinstellingen versterkt. Tenslotte had het project ook een impact op de werknemers en vakbondsleden die in andere sectoren van de economie actief zijn, omdat de andere centrales van KSBSI deze goede praktijken graag willen overnemen en eruit willen leren. In die mate zelfs dat het vormingsprogramma

Duizenden Indonesische arbeid(st)ers in de pulp- en papiersector zijn nu beter geïnformeerd over hun recht op sociale zekerheid.

nu met middelen van de Belgisch federale ontwikkelingssamenwerking werd uitgebreid naar alle centrales van KSBSI en dit tot einde 2021.

Werk aan de winkel!

Niettegenstaande de succesvolle resultaten vallen er in de toekomst nog heel wat obstakels te overwinnen. Een middeninkomensland met 261 miljoen inwoners toegang geven tot sociale zekerheid is immers een enorme uitdaging die niet op vier jaren kan gerealiseerd worden. Men schat dat momenteel al zo'n 70% van de bevolking aangesloten is bij de ziekteverzekering. Maar slechts 16% van de 127 miljoen werkende Indonesiërs (waarvan slechts 1 miljoen informele werknemers) worden vandaag al gedekt door het Agentschap Arbeid. **Er is dus nog veel werk aan de winkel. Maar samen met KSBSI gaan we ervoor!**

Bismo Sanyoto & Jeroen Roskams

Vorming sociale zekerheid voor fabrieksarbeiders in de papiersector

A young man with short dark hair, wearing a bright yellow t-shirt and a colorful backpack with a pattern of red, purple, and grey circles, is walking through a busy market. He is looking back over his right shoulder towards the camera. The background is filled with other people and market stalls, creating a sense of a bustling environment.

Lobby voor sociale bescherming en waardig werk voor jongeren tijdens de EU-Afrikatop

In november 2017 vond de vijfjaarlijkse EU-Afrikatop plaats. De 28 Europese en 55 Afrikaanse lidstaten bepaalden er hun toekomstige samenwerkingen. Wereldsolidariteit en haar Afrikaanse partners grepen dit belangrijke moment aan om hun stem te laten horen.

De titel van de top “*Investeren in de jeugd voor een duurzame toekomst*”, werd door Europa eerder gelezen als: “*Hoe kunnen we werkloze Afrikaanse jongeren vooral in Afrika houden?*” Europa maakt zich eerder zorgen om de eigen veiligheid dan om een duurzame ontwikkeling voor Afrika.

“Toch kan je migratie rechtstreeks linken aan sociale bescherming”, zo stellen vakbonden en sociale bewegingen. Het grote tekort aan jobs voor jongeren, de hongerlonen voor de jobs die er wel zijn en het simpelweg ontbreken van sociale bescherming verhinderen alle kansen op een waardig leven.

De toekomst van sociale bescherming in Afrika

Wat is de toekomst van sociale bescherming in Afrika? Wat zijn de opportuniteiten om de miljoenen Afrikaanse jongeren aan een waardige job te helpen? **Voorafgaand aan de top stelden Wereldsolidariteit, ACV en CM samen met overheidsvertegenwoordigers, vakbonden, mutualiteiten en sociale bewegingen uit zeventien Afrikaanse landen de prioriteiten scherp, met sterke en concrete aanbevelingen als resultaat.** Met deze aanbevelingen trokken we naar de politici aanwezig op de Europa-Afrikatop. En ook al houdt men het maatschappelijk middenveld liefst zo ver mogelijk uit de buurt, toch slaagden we erin een groot aantal beleidsmakers te interpellieren tijdens informele overlegmomenten.

Drie van onze opvallendste conclusies en aanbevelingen:

Eén. Sociale bescherming staat wel degelijk op de politieke agenda in Afrika. Niet altijd zo hoog als we zouden willen, maar de politieke wil om er echt werk van te maken is in verschillende landen aanwezig. Sterker nog, in vele landen wordt sociale bescherming uitgebouwd met sociale bewegingen, mutualiteiten en vakbonden als steunpillaren. Met resultaat, want net die landen – met Senegal en

Mali op kop - zetten echt stappen vooruit. Door mutualiteiten te betrekken in de uitbouw van de ziekteverzekering zit Senegal vandaag aan een dekking van 20%, ruim boven het regionaal gemiddelde.

Twee. De toekomst van sociale bescherming in Afrika zal gericht moeten zijn op de grote groep die er vandaag geen toegang toe heeft. En dat zijn de werknemers en werknemers uit de informele economie, de bevolking op het platteland, arbeidsmigranten, jongeren in onzekere jobs,... Met andere woorden: 80 à 90% van de Afrikaanse bevolking. Het zal erop aankomen om bestaande systemen aan te passen zodat ze ook toegankelijk worden voor deze groep mensen. En zeker daar tonen sociale bewegingen de weg, door bijvoorbeeld werknemers uit de informele economie te betrekken bij hun strategieën en hen collectief toegang te geven tot sociale bescherming. Als Europese regeringsleiders de migratie willen inperken, dan zal er dringend werk moeten gemaakt worden van echte sociale bescherming die vrouwen, jongeren en uitgesloten groepen een uitzicht geeft op een menswaardiger leven.

Drie. Luister naar de Afrikanen, hun overheden én hun sociale bewegingen. Nog veel te vaak worden vanuit Europa (en daarbuiten) samenwerkingsprogramma's opgezet die te weinig rekening houden met de prioriteiten van de Afrikanen zelf. Waardig werk en sociale bescherming staan bij hen hoog op de lijst. Een reden te meer voor Wereldsolidariteit en haar Afrikaanse partners om deze prioriteiten ook politiek hoog op de agenda te houden.

Sociale bescherming op internationale agenda in El Salvador

Op 7 en 8 september nam Wereldsolidariteit samen met enkele van haar Latijns-Amerikaanse partners deel aan het internationale forum voor middenveldorganisaties: 'Strengthening Dialogue in a Changing Environment'. 140 vertegenwoordigers van sociale bewegingen uit de Europese Unie én de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische Staten voerden er het debat en wisselden ideeën uit over drie belangrijke thema's: handelsrelaties en (respect voor) mensenrechten, nieuwe recepten voor duurzame ontwikkeling en de plaats van het sociale middenveld in democratische processen.

Het zal niet verbazen dat Wereldsolidariteit en drie van haar partnerorganisaties zeer actief pleitten voor **sociale bescherming als instrument bij uitstek om mensen in Latijns-Amerika uit de armoede te halen**. In dit deel van de wereld moet meer dan de helft van de bevolking het stellen zonder enige vorm van sociale bescherming. De meest kwetsbaren onder de Latijns-Amerikanen maken het gros uit van de mensen die hun geld moeten verdienen in het informele circuit. Het belang om te pleiten voor de ontwikkeling van systemen van sociale bescherming in het voordeel van alle werknemers, ook uit het informele circuit, kan niet overschat worden.

In de praktijk zetten meer dan 20 partnerorganisaties van Wereldsolidariteit, vakbonden, vrouwen- en jongerenorganisaties en partners uit de sociale en solidaire economie, zich dagelijks in om het lot van velen te verbeteren en meer zekerheid te bieden, ook wanneer hun gezondheid of leeftijd het niet toelaten

om te werken. De impact van hun werk zal alleen maar groter worden wanneer (nationale) overheden systemen voor sociale bescherming opzetten en deze ook financieren.

De definitieve verklaring werd officieel overhandigd aan de politieke vertegenwoordigers van beide continenten. Ze roept hen op om bij te dragen aan: socio-economische gelijkheid; respect voor de mensenrechten en de strijd tegen klimaatverandering; zorg voor democratie en een beter evenwicht tussen mensenrechten, welvaart en handel; een billijk en constructief bilateraal beleid; een terechte plaats voor het sociale middenveld in democratische processen. In de verklaring is een volledige paragraaf gewijd aan het recht op sociale bescherming!

Ondertussen in Europa:

Na deelname aan deze top besliste de Europese Commissie haar relaties tussen beide continenten richting te geven voor de tien komende jaren in een document waarvan we hopen dat het rekening houdt met de aanbevelingen geformuleerd in de verklaring.

Wereldsolidariteit blijft er samen met Europese en Latijns-Amerikaanse (koepel)organisaties op toezien dat sociale bewegingen blijven wegen op internationaal beleid en dat hun recepten voor duurzame ontwikkeling gevolgd worden bij de bouw aan een rechtvaardige wereld.

Santiago Fischer

KAJ meets JOC Peru

In november 2017 doorkruisten 8 Peruaanse jongeren het Vlaamse land. Ze waren te gast bij KAJ. Het doel: uitwisselen over leven en werken met Vlaamse jongeren. Het werd een intense week, met als afsluiter een gezamenlijke actie tegen het gebruik van dagcontracten.

In hun eigen woorden:

Fiorella, JOC Peru: *“het was fijn om Vlaanderen te leren kennen en zoveel KAJ-groepen te ontmoeten. We zagen dat ook in België veel jongeren in onzekere jobs terecht komen. Het deed ons deugd bij jullie thuis te kunnen logeren, zo ontdekten we echt jullie realiteit. We hebben nieuwe vrienden gemaakt.”*

“Marijke, KAJ Vlaanderen: *“de JOC van Peru is sterk begaan met ongelijkheid tussen mannen en vrouwen en de strijd tegen machismo. Bij KAJ zijn we minder met het thema bezig. De uitwisseling heeft ons tot nadenken aangespoord, want ook in Vlaanderen is genderdiscriminatie een probleem.”*

Actie tegen gebruik dagcontracten

OKRA komt op voor grootouders

Ook in 2017 maakte ouderenorganisatie OKRA ‘Internationale solidariteit voor en door ouderen’ op verschillende manieren concreet. Vele trefpunten stapten –uiteraard symbolisch - naar Dhaka. Zo voerden ze actie om de leef- en werkomstandig-

heden van Bengalese kledingarbeidsters te verbeteren. Het zijn immers de grootouders die op het platteland achterblijven met de zorg voor de kleinkinderen wanneer hun dochters naar Dhaka trekken om er werk te zoeken.

‘Waarover dromen ouderen, wat zijn hun zorgen, wat vinden ze belangrijk?’ Zowel in Vlaanderen als in Bangladesh trokken vrijwilligers op pad om ouderen hierover aan het woord te laten. En dat leverde hele mooie getuigenissen op, je hoort er zeker nog van!

Reisleiders Pasar en duurzaam toerisme

Wat is duurzaam toerisme? Is het nodig? Hoe kan het iets veranderen? Hoe kan je hier als reisleider een rol in spelen? Pasar en Wereldsolidariteit zochten het uit tijdens een studiemoment voor zo’n zestig reisleiders. We werkten daarvoor samen met specialisten in duurzaam toerisme: de reisleidersorganisatie Karavaan en studiedienst Via Via Tourism Academy.

Annemie Janssens

#cleanekleren in 2017

Na de “shirtcontrole” op de Ronde van Vlaanderen voor amateurs op 1 april ontplofte de campagne #cleanekleren. Boegbeeld Philippe Gilbert won de dag nadien op magistrale wijze de Ronde: een voorteken. Overal zag je daarna #cleanekleren teams opduiken: in bedrijven, op honderden sportactiviteiten, op grote wielervedstrijden tot zelfs op de Ronde van Frankrijk. #cleanekleren kreeg veel media-aandacht: met als topper een tv-spotcampagne, na het winnen van de Fair Time Award van Media-laan en een reportage op Kanaal Z. Er werd gelopen, gefietst, gevoetbald, gewandeld en massaal de petitie getekend. Ook door heel wat BV's, topsporters en clubs. Het resultaat eind 2017: meer dan 25.000 mensen sportterren voor #cleanekleren.

© Nelle Visscher

Topsporters tekenen voor #cleanekleren

Heel wat topsporters volgden het voorbeeld van Philippe Gilbert en tekenden voor #cleanekleren. Zoals wielrenner Fabian Cancellara, olympisch kampioen Tia Hellebaut, hordeloopster Eline Berings, de nationale volleybalploeg Yellow Tigers en handbalploeg Red Wolves, kapitein van KRC Genk Thomas Buffel, enz. Verschillende voetballers en -clubs uit de eerste klasse volgden. Goed gezien van ACV-Sporta, die vele topsporters de petitie #cleanekleren liet tekenen.

Politici bewegen

Ook politici en overheden schaalden zich achter #cleanekleren: minister van Werk en Consumentenzaken Kris Peeters, Groen-politica Tine Heyse die meteen het stadsbestuur van Gent mobiliseerde en minister van Ontwikkelingssamenwerking De Croo. De Croo heeft wel oog voor 'kleding': hij trapte de zestiende Week van de Fair Trade af

met een bezoek aan JBC dat inzet op ethisch geproduceerde kleding. De campagne #cleanekleren ging met een aantal beleidsvoorstellen naar ministers De Croo en Peeters en hoopt na sympathie ook beleidsdaden te zien. Want een wettelijk kader dat stimulansen geeft naar de sector is heel belangrijk.

© Dirk Pierloot

En Belgische sportkledingbedrijven?

Het doel van de campagne #cleanekleren is Belgische sportkledingbedrijven overtuigen om stappen te zetten richting 'schone kleren'. Zowel

Bioracer als Vermarc, producenten van wielerkledij voor teams, kregen #cleanekleren op bezoek. Bij Bioracer kregen we te horen dat zij vanuit hun klanten geen vraag krijgen naar ethisch geproduceerde kleding en ze er commercieel ook geen meerwaarde in zien. Wij zetten daarom onze campagne onverminderd en vastbesloten verder!

© Mirre Dalemans

“Buy the change you want to see in the world”

“De acties lopen inderdaad goed”, zegt Jessie Van Couwenberghe die het beleidswerk doet voor #cleanekleren. “Maar sportkledingbedrijven als Bioracer voelen onvoldoende de druk van de klant. Elke euro die je uitgeeft, ook als organisatie, is een stem. En je kiest aan welk soort bedrijf je die geeft: kies je voor zij die het echt goed doen op milieu- en sociaal vlak? Of laat je enkel de prijs meespelen? Dan weet je dat het milieu of de werknemers elders de prijs betalen. Wij gebruiken als organisatie veel te weinig onze koopkracht die een echt hefboom kan zijn voor verandering. Wij staan als campagnepartners

voor waarden en die moeten

we ook doortrekken in elke aankoop die we doen.”

© Mirre Dalemans

© Claudio Montecano Casillo

Elke dag een marathon

“Voor wie doen we dit eigenlijk?” Voor Tahra en miljoenen anderen. Tahra is één van de 650.000 Cambodjanen die sportkleding maakt voor de grote sportmerken als Nike en Adidas. Tahra is 34. Op haar 17de ging ze aan de slag als naaister in een Cambodjaanse kledingfabriek. Ze werkt tien uur per dag, zes dagen per week en verdient 0,88 euro per uur. Elke dag moet ze een target van 1.300 stuks halen. Een undercover tv-ploeg volgde haar op een normale werkdag, met fitness gadgets om haar prestaties te meten. Ze verbrandt 2.439 kcal voor jouw sportshirt... Alsof ze elke dag een marathon zou lopen. Het resultaat van de metingen werd vertaald in een tv-spot die meer dan 1,7 miljoen kijkers te zien kregen op VTM, Q2 en twee andere tv-zenders.

Tahra is lid van de vakbond C.CAWDU, een partnerorganisatie van Wereldsolidariteit en ACV. Deze Cambodjaanse vakbond interpelleert al jarenlang de internationale merken bij schendingen van arbeidsrechten en voor het uitbetalen van een leefbaar loon.

Geef alles voor #cleanekleren

Tijdens de warmste week van het jaar werden zeventien Music for Life acties opgezet voor #cleanekleren. Om kledingarbeidsters in Azië aan een leefbaar loon te helpen. Want zij werken keihard aan onze sportkleding, aan een razend tempo, in onveilige fabrieken, in ruil voor een hongerloon. Ook in 2018 is Music For Life er weer. Organiseert u dan een actie?

Jaklien Broekx

*U was weer
geweldig!*

